

Kansliavdelningen

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Berit Jernberg
Tfn: 08-508 25 039

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2004-06-22

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN

DNR 106-580/2003
DNR:119-595/2003

Till
Socialtjänstnämnden

Öppen förskola med resurscenter för adopterade

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden beslutar att godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen om inrättande av ett resurscentrum för adopterade.

(2 bilagor)

Eddie Friberg

Sammanfattning

Adoptionscentrum Söder har i ca tio år varit involverade i driften av en öppen förskola för adopterade och deras familjer. Situationen för den öppna förskolan har hela tiden varit osäker. Detta blev än tydligare då hela verksamheten stod inför hot om nedläggning i slutet av år 2003. Anledningen var att Adoptionscentrum Söder i oktober 2003 meddelade socialtjänstförvaltningen att man inte längre kunde bedriva den verksamhet som man tagit ansvar för de senaste ca 10 åren. Man uttalade tydligt att man ansåg att det var dags för kommunen att ta sitt ansvar.

När frågan har varit aktuell tidigare har ingen stadsdelsnämnd varit redo att ta ansvar för frågan och det har inte gått att finna någon stadsövergripande lösning.

Förvaltningen beskriver i detta ärende att den akuta situationen för den öppna förskolan löstes i början av året och att ett visst utvecklingsarbete har pågått under våren. Förvaltningen föreslår ett fortsatt utvecklingsarbete av verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänstförvaltningens kansliavdelning.

Bakgrund

Föreningen Adoptionscentrum Söder har under ett 10-tal år varit engagerad i driften av en öppen förskola (Jordgloben) för adoptivbarn och deras föräldrar. Förskolan har tidigare formellt drivits av SDN i Maria-Gamla stan. Verksamheten har under senare år varit öppen minst tre dagar i veckan och ca ett 30-tal barn och deras föräldrar har deltagit varje dag.

Verksamheten har under alla år fått flytta mellan tillfälliga lokaler i olika stadsdelar. Man har t.o.m. bedrivit verksamheten utomhus under perioder då man inte har haft tillgång till någon lokal.

Efter tio års kringflackande i olika temporära lokaler fick man hösten 2002 genom aktiva insatser av socialtjänstförvaltningen, tillgång till en för verksamheten mycket bra lokal på Drakenbergsgatan 43. Den är anpassad till förskoleverksamhet med fina lektytor även utomhus.

Den akuta situationen för den öppna förskolan för adopterade och deras familjer är för närvarande löst. En uppgörelse har gjorts mellan Adoptionscentrum Söder samt Maria-Gamla stan, där Adoptionscentrum Söder även fortsättningsvis erhåller verksamhetsbidrag genom socialtjänstnämndens organisations och föreningsutskott och Maria-Gamla stan mot ersättning står för den pedagogiska verksamheten samt personal.

Från den 1 januari 1998 finns i 5 kap 1§ socialtjänstlagen ett förtydligande angående att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ge stöd till adopterade barn. Enligt socialtjänstlagen skall ”socialnämnden i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts”. I juni 2003 överlämnades betänkande om internationella adoptioner, ”Adoption - till vilket pris”, SOU 2003:49. Där slår man bland annat fast att ”Adoptivbarnen är så få så att samhällets ordinarie resurser har svårt att bygga upp kompetens kring dessa frågor”. Utredningen framhåller även värdet av samverkan mellan kommun och landsting (barnhälsovården).

Då samhället medverkar på ett speciellt sätt till familjebildning genom internationella adoptioner anser man i utredningen att samhället har ett speciellt ansvar för att adopterade får goda levnadsvillkor i Sverige.

Två skrivelser inkom i december 2003 till Socialtjänstnämnden om att rädda Jordglobens öppna förskola samt om utvecklandet av ett resurscentrum för adopterade. Skrivelserna tar upp den sårbara situationen för verksamheten för

adopterade barn och deras föräldrar befinner sig i i Stockholms stad. För dessa skrivelser redogörs i korthet nedan.

Skrivelse om att rädda Jordglobens öppna förskola. Från den 3/12 – 03, av Kristina Axén Olin (m) i sammanfattning

Att adoptera är ett annorlunda sätt att bli familj. Därför är det viktigt att nyblivna adoptivföräldrar får möjlighet att träffa andra i samma situation. En öppen förskola är ett bra sätt att stödja adoptivfamiljer. Verksamheten på öppna förskolan Jordgloben skiljer sig från andra öppna förskolor.

Nu hotas den öppna förskolan Jordglobens existens . Detta sedan adoptionscentrum Söder inte längre orkar axla bördan.

Med anledning av ovanstående föreslås kommunstyrelsen besluta:
Att ge socialtjänstnämnden i uppdrag att skyndsamt medverka till att Jordglobens verksamhet kan fortsätta. **(Bilaga 1)**

Skrivelse till socialtjänstnämnden i december 2003 om resurscentrum för adopterade, överlämnad till socialtjänstförvaltningen för beredning, av Margareta Olofsson (v), Monika Lindh (s) och Christer Öhgren (mp) i sammanfattning

Med utgångspunkt i Adoptionscentrum Söders meddelande om att de ej ämnar fortsätta att driva verksamheten den öppna förskolan Jordgloben konstaterar man att det idag drivs även andra verksamheter i lokalerna och att denna verksamhet kan utvecklas.

Socialtjänstnämnden kan inte driva en öppen förskola. Det är inte socialtjänstnämndens uppdrag. Däremot går det väl in i socialtjänstnämndens verksamhet att bygga upp en verksamhet som riktar sig till adoptivföräldrar och blivande adoptivföräldrar. Om detta ansvar läggs på kommunen i enlighet med förslagen i adoptionsutredningen skulle en sådan verksamhet kunna innehålla adoptionsrådgivningen, träffar i kommunens förberedande adoptionsutbildning etc. En öppen verksamhet för barnen skulle då också kunna vara en naturlig del av denna verksamhet.

Med anledning av ovanstående föreslås förvaltningen att återkomma med förslag om hur ett resurscentrum kan byggas upp. Vidare ges förvaltningen i uppdrag att lösa den akuta situationen. **(Bilaga 2)**

Ansvar för den öppna förskolan

Socialtjänstnämnden har enligt sitt reglemente inte behörighet att själv driva en öppen förskola. Denna uppgift ankommer på stadsdelsnämnd. Maria-Gamla stans SDN drev förskolan Jordgloben fram till mitten av 2002. Sedan nämnden, med hänvisning till att verksamheten är kommunövergripande, beslutat att avveckla verksamheten övertog Adoptionscentrum Söder driftsansvaret. Förskolan finansieras inom det verksamhetsbidrag som Adoptionscentrum erhåller genom organisations- och föreningsutskottet.

Adoptionscentrum meddelade förvaltningen i slutet av 2003 att man ej hade kapacitet att fortsätta driva förskolan. Förvaltningen tog då upp en diskussion med Maria-Gamla stans SDN om att återta driftsansvaret för förskolan. Överenskommelse träffades med Maria-Gamla stans SDN som återtog ansvaret för drift och pedagogisk verksamhet vid den öppna förskolan. Detta under förutsättning att nämnden fick full kostnadstäckning för sitt åtagande. Adoptionscentrum Söder har beviljats verksamhetsbidrag för 2004 som täcker kostnaderna för driften av den öppna förskolan.

Den 17:e mars nyinvigdes den öppna förskolan för adopterade. I samband med öppnandet bytte man namn till Spira. En förskollärare samt en barnskötare har anställts av Maria-Gamla stan för att driva verksamheten och de får sin arbetsledning från en av Maria-Gamla stans förskolechefer.

Verksamheten idag

Efter att verksamheten varit stängd i ca två och en halv månad, öppnade man den 17 mars. Invigningsdagen kom så många besökare att vissa kände sig tvungna att vända i dörren. Från invigningsdagen har man haft öppet tre dagar i veckan, tisdag till torsdag. Med öppettiderna 9.00 -14.00. Besöksantalet har legat omkring 30 barn per dag. Ibland har det varit så många som 40. Att så många barn besöker verksamheten är ej en önskvärd situation då många av barnen måste anses som sköra och inte mår bra av allt för stimmiga och stora barngrupper. Denna situation har man bl.a. löst genom att avskilja ett rum där endast de riktigt små barnen får vara och där man leker stillsamma lekar. Åldrarna på barnen har varierat mellan riktigt små barn, 6 månader till barn upp till sex års ålder. Detta skiljer Spira från andra öppna förskolor på ett markant sätt då det vanligtvis är barn i åldern upp till ca 1 – 1½ år som går på öppen förskola.

Även under hösten 2003 hade den öppna förskolan så högt besöksantal att man kände sig tvingad att åldersindela öppettiderna samt under vissa tider uppmana familjerna att inte besöka verksamheten mer än en gång per vecka. Även då hade man verksamhet tre dagar i veckan.

Slutsatsen blir att verksamheten bör öka sina öppettider.

Uppföljning av den öppna förskoleverksamheten

Två träffar för uppföljning har hållits sedan den öppna förskolan Spira öppnade. På dessa träffar har den ansvarige förskolechefen samt barnomsorgschefen på Maria- Gamla stan, ordförande för Adoptionscentrum Söder samt en tjänsteman från Socialtjänstförvaltningen deltagit. Man har kunnat konstatera att verksamheten har fungerat mycket väl och att man har lyckats genomföra de planer man har haft för verksamheten. Adoptionscentrum Söder samt personalen på Spira har tagit emot många positiva reaktioner från besökande föräldrar.

Propositionen – Internationella adoptionsfrågor.

Regeringens proposition 2003/04:131, Internationella adoptionsfrågor kommer att behandlas i riksdagen i november månad och där föreslår man att förändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2005.

De områden som man behandlar i propositionen som har direkt koppling till arbetet med ett resurscenter är föräldrautbildning inför adoption samt samverkan och kompetensutveckling.

Ett av de nya krav som förs in i socialtjänstlagen för att få medgivande att ta emot ett utländskt barn i syfte att adoptera det, är att sökande ska ha deltagit i av kommunen anvisad föräldrautbildning. Regeringen avser att ge den kommande adoptionsmyndigheten i uppdrag att ta fram ett enhetligt studiematerial i samråd med socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Även adoptionsorganisationerna kommer att inbjudas till detta.

Institutet för metodutveckling i socialt arbete (IMS) vid socialstyrelsen kommer att få i uppdrag att bilda ett kunskapscentrum som skall sammanställa och sprida tillgänglig kunskap om adopterade och deras situation.

Utvecklingsarbetet

Socialtjänstförvaltningen har under våren sammankallat till en arbetsgrupp angående möjligheterna att utveckla verksamheten på Öppna förskolan för adopterade; Spira. Tre träffar har hållits och medverkande vid mötena har varit ordförande för Adoptionscentrum, Söder Jonas Andersson, barnhälsoöverläkare Gudmund Stintzing, Nordvästra sjukvårdsområdet även aktiv i NIA, barnpsykolog Cecilia Larsson, BUP samt verksam vid Adoptionsrådgivningen Lotta Rajalin verksamhetschef Maria - Gamla stan samt Berit Jernberg utredningssekreterare Socialtjänstförvaltningen. Elsie Edlund staben, Socialtjänstförvaltningen deltog vid ett möte.

Mötena har haft som målsättning att utifrån befintlig kunskap och resurser titta över möjligheterna att utveckla ett kunskaps och resurscentrum för adopterade och deras familjer.

Annan verksamhet i lokalen.

Förutom förskoleverksamheten i lokalerna har det på övriga tider varit mycket god aktivitet.

Fyra kvällar i veckan driver staden adoptionsförberedande grupper. Dessa grupper riktar sig till par som väntar på den hemutredning som alla familjer genomgår innan godkännande för adoption.

Ca tre kvällar i veckan har adoptionscentrum utbildningar i grupp för par som är godkända för adoption och som väntar på sitt barn.

På helgerna har lokalen lånats ut för aktiviteter med direkt anknytning till adoptionsanknutna frågor. Lokalen har lånats ut på detta sätt dels för att utredaren skall få kunskap om vilka intressenter det finns inom området dels för att direkt främja nätverksbyggandet bland familjer i adoptionsanknutna frågor.

Det är viktigt att nämna att denna möjlighet inte har annonserats och därför får man anta att endast familjer som har kontakt med öppna förskolan Spira har känt till detta förhållande.

Lokalen har flera gånger lånats ut till de Ensamstående adopterandes förening (EAF), olika familjegrupper där samtliga har det gemensamt att man har adopterat från samma barnhem i Kina. Sånggrupp för Kinesiska barnsånger, Firande för 7 adopterade som alla fyllde två år i april/maj samt familjegrupp med det gemensamt att man samtidigt åkt till samma land för att adoptera.

Denna möjlighet har uppskattats mycket och förhoppningsvis givit möjlighet till flera goda kontakter för familjerna. Alla inblandade har visat en god vilja att samsas och dela med sig både vad det gäller utrymme och förtroende för varandra, alla med hänvisning till att det är för en viktig fråga.

Annan verksamhet för adopterade och deras familjer i Stockholm.

Vid tre öppna förskolor i Stockholm bedrivs idag speciell verksamhet riktad till adopterade och deras familjer. Dessa är: Kungsholmen på fredagar, tre timmar. Bromma på fredagar, fyra timmar och Rinkeby på torsdagar tre timmar.

För speciell rådgivning till adopterade och deras familjer kan man vända sig till Adoptions rådgivningen i Stockholm, som är en verksamhet som drivs i

bolagsform. Det är en telefonrådgivning där man får tala med socionomer och psykologer väl insatta i frågor angående adoptioner. Denna rådgivning är avgiftsbelagd.

Förvaltningens förslag

Inom i stort sett alla områden som kan bli aktuella för den adopterade och dennes familj finns det professionella resurser och expertis att tillgå. Dock finns det ingen samordning och för den enskilde familjen kan det upplevas oklart vart man vänder sig för att finna rätt hjälp.

Förvaltningen menar att alla barn i första hand skall ha tillgång till den hjälp som man efterfrågar från sitt lokala BVC, senare skolhälsovård, vårdcentral, Bup och ungdomsmottagning. Detta innebär att informationen och kunskapen om adopterade måste nå ut lokalt, men också att föräldrar måste vara informerade på ett sådant sätt att de vet vad de skall fråga efter.

En resursamordnare kan visa familjerna i rätt riktning och även skapa nätverk av professionella som arbetar med adoptionsanknutna frågor.

Förslag: Som ett första steg att inrätta ett resurscenter bör, enligt förvaltningen en samordnare tillsättas.

Resurssamordnaren bör vara socionom eller ha annan relevant utbildning med kurativ erfarenhet och verka på förskolan enligt familjecentrals modellen.

Familjecentralsmodellen innebär att man arbetar med den öppna förskolan som bas för att finnas tillgänglig för familjerna och man arbetar i samverkan med andra professioner som skall verka för samma familjer.

Resurssamordnaren skall kartlägga de behov som finns hos de adopterade och deras familjer samt de resurser som finns tillgängliga för målgruppen.

Resurssamordnaren skall vara förmedlare och ”vägvisare” till möjliga stöd och behandlingsinsatser.

Resurssamordnaren skall verka för att få till stånd en kommunal ”vänta barn grupp”. Efter godkännandet av föräldrarna/föräldern för adoption.

Resurssamordnaren skall verka för att Landstinget(BVC) inom ram erbjuder föräldragrupper, efter barnets ankomst.

Resurssamordnaren skall samordna de befintliga aktiviteterna på öppna förskolan Spira samt verka för att lokalen utnyttjas så effektivt som möjligt, detta för att även uppmuntra att informella nätverk skall komma till stånd.

Resurssamordnaren skall följa det nationella arbetet angående adoptionsfrågor enligt regeringens proposition 2003/04:131, Internationella adoptionsfrågor.

Resurssamordnaren skall samverka med en referensgrupp

Kostnad

Adoptionscentrum, Söder erhåller idag 614 800 kronor i verksamhetsbidrag för att driva den öppna förskolan Spira. Detta innebär att förskolan endast är öppen på deltid, tre dagar i veckan. Vid ett utökat öppethållande till fem dagar i veckan med samma personalbemanning d.v.s. en förskollärare samt en barnskötare beräknas kostnaden till 891 000 kr.

Kostnaden för en resurssamordnare skulle uppgå till ca 428.000 kronor för ett år, detta med alla personaladministrativa kostnader inräknade. Den totala kostnaden skulle således uppgå till 1.3 mkr.

Budget enligt förslag:

för öppen förskola	891.771:-
<u>för resurssamordnare</u>	<u>428.000:-</u>
Total kostnad	1.319.771:-

Om man beräknar ett öppethållande på fyra dagar i veckan är kostnaden

:

För öppen förskola (4dgr)	752.969:-
<u>För resurssamordnare</u>	<u>428.000:-</u>
Total kostnad	1.180.969:-

Sammanfattningsvis innebär förslaget att:

- Att med den befintliga öppna förskolan som bas utveckla ett kunskaps och resurscentrum. Detta genom att tillsätta en resursamordnare.
- Att utöka öppettiderna för den öppna förskolan till att gälla fem dagar i veckan.

I arbetsgruppen har vi kunnat konstatera att det i Stockholm idag finns mycket kunnande och stor kompetens vad det gäller adoptionsanknutna frågor. Dock finns det ingen samordning. Många familjer som upplever svårigheter har svårt att finna sin väg till den specialistkompetens som de så väl behöver. Samtliga är eniga om att man i första skedet skall vända sig till befintliga, ordinarie resurser men att det skall vara mer lättillgängligt och lättbegripligt vart man vänder sig, då större eller mer komplicerade svårigheter uppstår.

Därför har förslaget om en resurssamordnare blivit en naturlig följd. En person, förslagsvis socionom med kurativ erfarenhet som skall finnas tillgänglig på öppna förskolan Spira. Denna person skall till viss del finnas tillgänglig på öppna förskolans öppna tider för möjligheter till rådgivning samt konsultation enligt den modell som idag är vanligt förekommande enligt familjecentralsmodellen.

Personen skall ha som uppdrag att kartlägga resurser, samordna nätverk, inlemma adoptions rådgivningen, samt utveckla verksamheten samt samarbetet med landstinget. Detta arbete borde påbörjas 2005 som ettårigt projekt.

Då samhället medverkar till familjebildning genom internationella adoptioner är det viktigt att samhället tar ett speciellt ansvar för de barn som lever som internationellt adopterade i vårt land.

Sedan den 1 januari 1998 finns ett förtydligande i socialtjänstlagen som ger socialnämnden ett uttalat ansvar för adopterade barn och de hjälpbehov som kan uppstå efter en adoption.

Forskning visar att adopterade löper ökad risk för att utveckla bl.a. psykiska och sociala problem. Det finns anledning att tro att man i stor utsträckning skulle kunna förebygga detta genom ett utvecklat föräldrastöd.

En öppen förskola är en plats där alla barn är välkomna med sina föräldrar. En öppen pedagogisk verksamhet för de föräldrar och barn som "bara" behöver komma iväg från hemmet för extra stimulans och för dem med svårare problematik. Alla är välkomna på en öppen förskola. Detta leder till många naturliga möten och ett fritt utbyte av kunskaper, erfarenheter och idéer mellan föräldrar och personal.

Erfaren personal har stora möjligheter att gå in och stötta föräldrar på ett tidigt stadium och kan också förmedla kontakt vidare, i de fall så behövs t.ex. till barnpsykolog.

Den akuta situationen för den öppna förskolan för adopterade är som beskrivits ovan, löst. Fr.o.m. februari 2004 ansvarar Maria-Gamla stan för personal samt den pedagogiska verksamheten på Adoptionscentrum Söders öppna förskola. Överenskommelsen gäller för ett år i taget och är ytterst avhängig finansieringsfrågan.

I lokalen pågår idag mycket annan verksamhet. T.ex. utbildning för blivande adoptivföräldrar, mötesaktiviteter för olika adoptionsorganisationer och träffar för nyblivna föräldrar.

Under våren 2004 har förvaltningen arbetat för att finna en stabil lösning för en kommunövergripande öppen förskola för adopterade och deras föräldrar i

Stockholm. Förskolan är en viktig grundpelare i ett kommande resurcentrum för adopterade.

Det är av vikt att verksamheten är kommunövergripande då antalet adopterade barn per stadsdel inte är högt nog för att hålla specialinriktade verksamheter samt kompetent personal

Målsättningen skall vara att med den öppna förskolan som bas utveckla ett resurs- och kunskapscenter för adopterade och deras familjer. Detta center bör även vara en resurs för personal som arbetar i stadsdelarna och kommer i kontakt med frågor rörande adopterade.

Som ovan angivits beräknas kostnaden för inrättandet av ett resurscenter för adopterade till 1.3 mkr. I dagsläget får adoptionscentrum Söder verksamhetsbidrag genom organisations- och föreningsutskottat för att bekosta öppna förskolan Spira. Tillkommande kostnader för ökat öppethållande och resurssamordnare täcks inte inom socialtjänstnämndens budget, utan förutsätter att kommunfullmäktige tillför medel i 2005 års budget.